

5 9 **6.** K větám vedlejším doplň věty hlavní.

Jestliže se doma nepřipravuješ, _____.
Pokud to bude nutné, _____.
_____, když se pořádně najíš.
_____, že zaplavila okolní louky a pole.
_____, kde se něco dělo. _____,
přestože se s tebou nechce bavit. _____,
aby stihly dřívější spoj. _____, proč se to
takto seběhlo. _____, protože nám jinak
vynadají. _____, jako by byl k zemi přikován.
_____, kde se právě nachází.

Významové poměry mezi hlavními větami v souvětí souřadném

Poměr slučovací:

Věty jsou k sobě přiřazeny jako obsahově rovnocenné bez spojovacího výrazu, nebo spojkami:

a, i, také, též, ani, nebo, pak, i - i, ani - ani, jak - tak, jednak - jednak, dílem - dílem, hned - hned, napřed - potom.

Poměr stupňovací:

Druhá věta je obsahem důležitější než obsah věty první. Druhá věta stupňuje význam věty první. Nejčastějšími spojkami a spojovacími výrazy: ba, ba i, dokonce i, nejen - ale i, nejen - nýbrž i.

Poměr odporovací:

Druhá věta popírá obsah věty první. Nejčastějšími spojkami a spojovacími výrazy jsou: ale, a (ve smyslu ale), avšak, však, jenže, leč, než, nýbrž, a přece, sice - ale.

Poměr vylučovací:

Jedna věta vylučuje platnost věty druhé. Platí jen jedna z možností. Nejčastějšími spojkami: nebo, anebo, buď - nebo, buď - anebo, buď - buď, či, zdali - či.

Poměr příčinný:

Druhá věta vyjadřuje příčinu věty první. Nejčastějšími spojkami jsou: neboť, totiž, vždyť.

Poměr důsledkový:

Druhá věta vyjadřuje důsledek věty první. Nejčastějšími spojkami jsou: proto, tudíž, tedy, a tak, a proto, a tedy. (Pozn.: před „a“ píšeme čárku.)

Poznámka:

Stejné významové poměry jako mezi hlavními větami v souvětí souřadném mohou být mezi:

- jednotlivými členy několikanásobného větného členu;
- mezi dvěma vedlejšími větami stejného druhu, které závisí současně na jedné větě hlavní, řídicí; nejčastěji bývají v poměru slučovacím, odporovacím a vylučovacím, méně často v poměru stupňovacím, důsledkovém nebo příčinném.

1. Mam__nka a bab__čka pekl__cukrov__, tatínek a strýc šl__na ryb__. Učitelky a jejich žáci šl__na exkurz__, menší děti zůstal__v družině. Kočky a koťata si hrál__, ps__na ně vrčel__. Šelm__číhal__na svou kořist a pak nesl__šně za__točil__. Jednak jsme mohl__jet na v__let do (K)__rkonoš, jednak jsme se mohl__opalovat na (a)__zurovém (p)__obřeží. Dílem jsem b__l učitel, dílem po večerech psal pohá__ky pro děti.

- Doplň chybějící písmena.
- Urči všechny větné členy v prvním větném celku textu.
- Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

2. On si v _dob_ l věhlas nejen jako v _nikající v _zkumník, nýbrž b _l znám_ i jako m _l_ člov_ k. V _stupoval_ na bes _dce škol_, ba hrál_ i v m _stním divadle. Jitka v _nikala ve v _tvarné v _chově, dokonce i z _skala cenu pro mladé v _tvarníky.

- 5 9 a) Doplň chybějící písmena.
6 9 b) Urči všechny větné členy v posledním větném celku textu.
8 9 c) Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

3. Chtěl_ jsme vám pomoci, leč okolnosti nám v tom zabránily_. Sice vám to naši montéři sl _bil_, ale dodavatelé nám včas nedo-
dal_ potřebné kov_. Vaše obav_ b _l_ vážné, a přece jsme se do toho pustil_.

- 5 9 a) Doplň i/í nebo y/ý.
b) Urči slovní druhy v prvním větném celku textu.
6 9 c) Urči všechny větné členy v prvním větném celku textu.
8 9 d) Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

4. Naučte se tuto látku, nebo p _semnou práci nev _pracujete na v _bornou. Buď přijdete do škol_ _čas, anebo v _bec necho _te. Četl_ jste o tom v nějaké publ _kaci, či jste to v _děl_ v telev _z_? Buď děti psal_ úkol_, nebo už si ukl _zel_ pokojíčky.

- 5 9 a) Doplň chybějící písmena.
8 9 b) Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

5. Ned _věroval_ nám, neboť už měl_ jisté nep _kné _kušenosti. Nechápal_ jsme to, vždyť jsme nikdy nic nečestného neudělal_. Pracovat pro tento v _zkum b _lo pro nás neob _čejně d _ležitě, chtěl_ b _chom totiž v _lepší pracovní podm _nky v prům _slu.

- 5 9 a) Doplň chybějící písmena.
6 9 b) Urči všechny větné členy v druhém větném celku textu.
8 9 c) Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

6. S _korky měl_ v z _mě hla_, tedy přilétal_ prav _delně do krm _tka před panelov _m_ dom_. Princ zab _l l _tou saň, a tak si v _dob_ l ruku sl _čné princezny. Zlob _m se na tebe, a proto na v _let nepojedeš. Tvé v _m_sl_ mě už přestal_ bav _t, tudíž odejdi.

- a) Doplň chybějící písmena.
b) Urči slovní druhy v prvním větném celku textu.
c) Urči všechny větné členy v prvním větném celku textu.
d) Urči významový poměr mezi souřadně spojenými větami hlavními.

Významové poměry mezi souřadně spojenými větami

1. V _tšině l _dí hadi naháněl_ hrůzu, neboť někteří b _l_ i jedovatí. Mnoz_ l _dé si však hady obl _b_l_, a dokonce je choval_ doma. Nejbe _pečnějši b _lo pozorovat hady v teráriu v zoologické zahradě. Ibez strachu jsme se tady díval_ do ro _tažené hadí tlam_, kde km _tal ro _štěpený jaz _k a kde jsme v _děl_ dva velké zub_. B _l duté a pod nim_ je váček (s/z)_ jedem. Když ha _ uštkne svoji ob _t, právě těm_ zub_ jí v _stříkne do těla je_. Přes sklo jsme pozoroval_ i hady škrtiče. Hadi měřil_ někol _k metrů a měl_ tělo tlusté jako kmen stromu, ale jedovatí neb _l_. Zato měl_ přeb _tek síl_. Kolem své ob _ti se obtočil_ a uškrtil_ j_. V teráriu hadi v _tšinou spal_, anebo se jen tak l _ně pohyboval_. Ale kdyb _ na to přišl_, pak b _ nám předvedl_ svou mrštnost. Jen se zakm _tal_, jako když rozkm _táme prova_, a b _l_ pryč. Anebo i dokázal_ skočit. Kdyb _ plaz_ musel_ přeplavat řeku, přeplavou ji stejně, jako b _ se plaz _l_. Kdyb _ chtěl_ v _lézt na strom, v _plazil_ b _ se po něm, proto se jim říká plaz_.

- a) Doplň chybějící písmena.
b) Urči všechny větné členy v druhém větném celku textu.
c) Urči významový poměr mezi podtrženými souřadně spojenými větami.